

La vida d'una fulla

Quan el vent va bufar
d'aquell arbre va caure↓
una llàgrima de paper.

I eixa fulla d'amor
per la Noguera baixà↓
navegant com un rai.

*Va baixant↓
per l'esquena
d'una deessa
d'aigua.*

*Gegant,
duu cabellera
d'aigua.*

**El seu rumb
segueix sense llei,
riu avall↓.**

**El seu rumb
avança sens lleis
cap al mar.**

*Del Segre a l'Ebre,
de ses Salines
als Alfacs.*

Quan en **lo** delta arribà
quedà travada al sargall
però el iaio Agustí
la pescà.

I ***encabat** ja al port
a un xiquet que xalava agranant,
l'hi regalà.

*Malgrat l'esgambi de la mar,
el far s'encengué, duia mig segle
apagat.
Malgrat l'esgambi de la mar,
el far de la Banyà per fi s'encengué.*

***El far s'encengué,
duia mig segle apagat
i ara de nou.***

Romandrà encès
ja mai més apagat.
Romandrà encès,
sempre més.

*Encendrà
l'esquena
d'una deessa
d'aigua.*

*Gegant,
duu cabellera
d'aigua.*

**El seu rumb
segueix sense llei,
riu avall.**

**El seu rumb
avança sens lleis
cap al mar.**

*El que passà llavors és història
incerta, captura de la vostra
imaginació. Sols m'és permès
d'avançar-vos que, la fulla-rai, en
mans del xiquet brillà com una
escata.*

1. Lo català tortosí o valencià de transició és un dialecte pont entre els dialectes valencià i nord-occidental. Identifica els set mots genuïns d'aquesta parla que hi ha a la cançó i relaciona'ls amb els seus corresponents sinònims o les seves definicions.

_____ a _	Nen.
____ a_	Aqueix.
_____	Esbarjo.
____ a ____	Escombrar.
_____	Passar-s'ho bé.
_____ a _	Més tard, després o després de.
_____ a_	Munt d'arena que una torrentada ha tret a les vores.

2. Escribeu quatre frases amb aquestes paraules (les pots agrupar).

***NOTA:**

En registre col·loquial es pot utilitzar 'encabat', tot i que no estigui acceptat. El seu corresponent normatiu és en acabat i té valor adverbial.

3. Llegeix detingudament la reflexió següent. Llavors escriu una expressió en registre col·loquial que voldries que fos normativa escrita tal com la pronuncies.

L'Alcover-Moll diu que *encabat* és la forma vulgar de *en acabat*, una locució recollida a tots els diccionaris que vol dir 'després': "En acabat vindran". Joan Solà, a *Plantem cara*, aconsella a Xavier Pàmies - un luxe de traductor - que en lloc de *en acabat* escrigui *encabat*, i diu que és una qüestió mal resolta als diccionaris. Hi ha dues raons per preferir *encabat*: que és el que es diu (per això deu ser vulgar) i que l'estructura *en + participi* no té cap vitalitat. Serà difícil, tot i que algú ho intenta, que *encabat* sigui mai estàndard formal. Però, en canvi, és desitjable poder-hi recórrer en un col·loquial que necessita riquesa de registres i que exigeix, per definició, reproduir amb fidelitat el que la gent diu. En un diàleg d'un guió o d'una novel·la, la forma que sona versemblant i no grinyola és *encabat*: així l'hauríem d'escriure i així la trobem recollida al llibre d'estil de TV3. El drama de moltes aglutinacions, ben vives en molts pobles, és no trobar en un estàndard massa reduccionista la grafia adequada. L'escriptor que faria dir *encabat* al personatge inspirat en una tieta que ho deia, li acaba fent dir un neutre *després* quan no el troba al diccionari. Això si no l'hi canvia el corrector. Enguany l'IEC celebra el centenari de la Secció Filològica amb *L'any de la paraula viva*, i viva vol dir tal com raja. Més d'una paraula ha mort a les oficines lexicogràfiques.

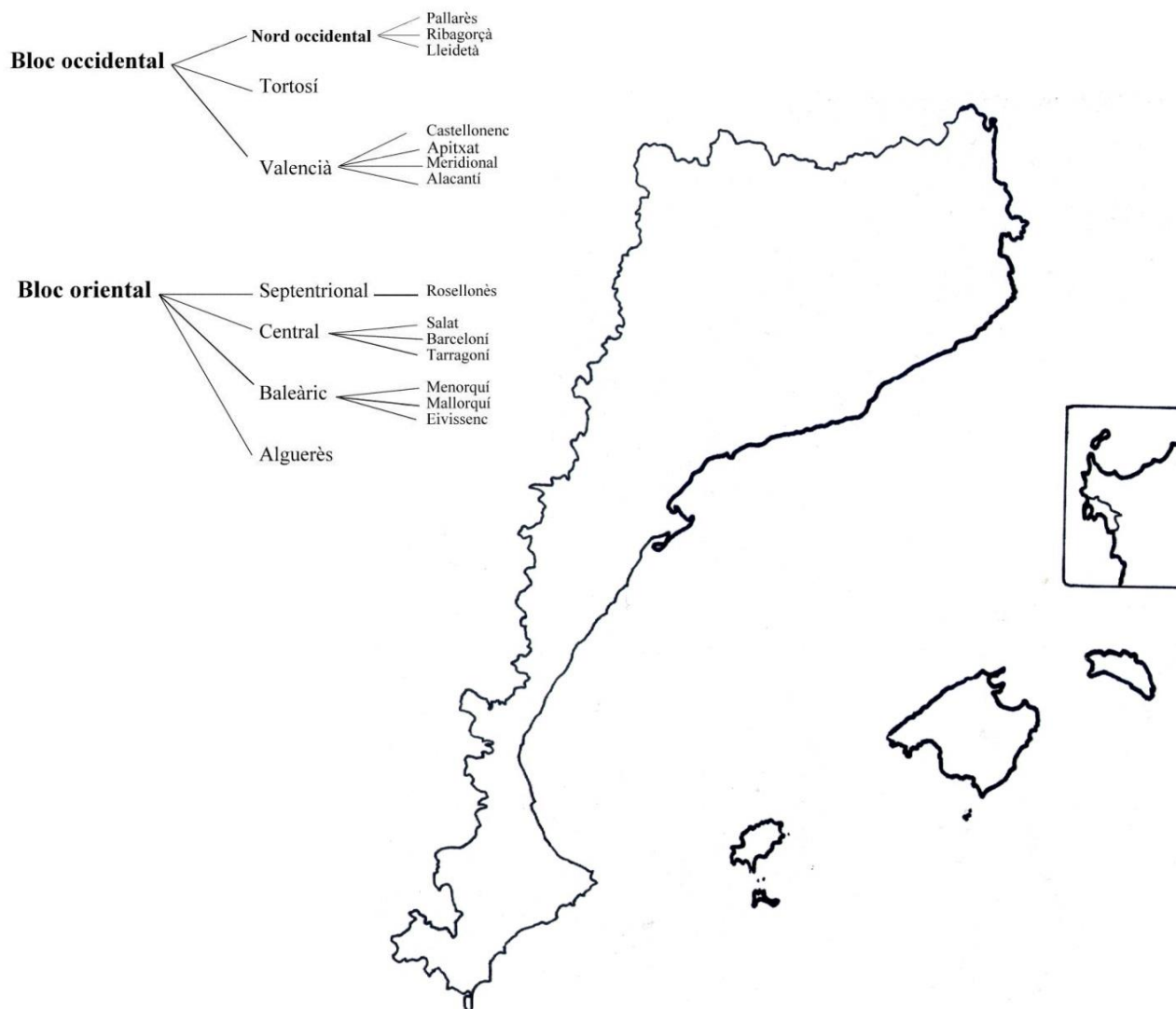
ALBERT PLA NUALART Diari Ara 21/02/2011

MORFOLOGIA I SINTAXI

4. Fixa't que quan la fulla-rai arriba al delta ho fa a 'lo' delta, ja que la cançó usa la forma arcaica de l'article determinat, masculí, singular, pròpia de les variants occidentals. Ara relaciona correctament les dues columnes.

l'	(en parlar salat)
el, l'	(forma apostrofada)
es, s'	(usat a Mallorca i les Pitiüses)
so, s'	(estàndard, català central i valencià)
en, n'	(usat exclusivament davant noms propis o sobrenoms de persona)

5. La fulla-rai baixa del Pirineu per diferents rius. Després de transcórrer pels dialectes pallarès, ribagorçà, lleidatà i tortosí, desemboca al delta de l'Ebre. Col·loca els dialectes del català al mapa.

6. A la segona estrofa de la cançó es fa servir el demostratiu 'eixa' propi del tortosí. A diferència del català central, i com a l'edat mitjana, en aquest subdialecte els demostratius s'usen en tres graus. Fixa't en la graella (en negreta els propis del valència de transició :

Grau	adjectiu	pronom	adverbi
Molt a prop	aquesta, aquest, est, este, esta	això, açò, ço	aquí, ací
A prop	queix, eix, eixe, eixa	això	aquí, ahí
Lluny	aquella, aquell	allò	allí, allà

Ara escriu una frase com la de l'exemple, que inclogui un demostratiu de cada grau :

EXEMPLE: «Tria les calces que més t'estimes: *estas* són d'elastà, les d'*eixe* calaix, de niló, i les d'*aquell* alçador, de cotó.»

7. El "camí" de baixada de la fulla-rai és:

Noguera,
Segre
Ebre

Delta i.....encén el

Col·loca el nom dels rius al mapa. Després ressegueix el possible traçat que la fulla-rai fa.

- Noguera Ribagorçana
- Noguera Pallaresa
- Llobregat
- Cardener
- Francolí
- Tordera
- Ondara
- Fluvià
- Anoia
- Segre
- Ebre
- Ter

8. Traça al mapa del delta de l'Ebre el recorregut que segueix la fulla-rai.

9. Llegeix la coda.
El final queda obert :

*El que passà llavors és història incerta,
captura de la vostra imaginació.
Sols m'és permès d'avançar-vos
que, la fulla-rai, en mans del xiquet
brillà com una escata.*

Inventa un possible final :

